Katariina Sahlberg

2.12.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 7.12.2022 klo 11.30

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko, VNS 5/2022 vp

- Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisessa selonteossa on linjattu valtioneuvoston sukupuolten tasa-arvopolitiikkaa asettamalla Suomen pitkän ajan kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet.

- STTK pitää selonteossa listattua seitsemää tavoitetta kattavina, kannatettavina ja tervetulleina.

Yleistä

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittisessa selonteossa on linjattu valtioneuvoston sukupuolten tasa-arvopolitiikkaa asettamalla Suomen pitkän ajan kansalliset ja kansainväliset tasa-arvotavoitteet 2020-luvun loppuun saakka. Selonteko on rakentunut seitsemän strategisen tavoitteen varaan. Asetetut tavoitteet perustuvat tasa-arvon tilannekuvaan ja tulevaisuuden tasa-arvokysymyksien ennakointiin. Selonteossa on todettu, että Suomi pyrkii tasa-arvon kärkimaaksi sekä sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväksi yhteiskunnaksi.

STTK pitää selonteossa listattua seitsemää tavoitteita kattavina, kannatettavina ja tervetulleina. STTK pitää erittäin kannatettavana, että selonteon painopiste keskittyy nimenomaan haasteiden eikä edistysaskelien kuvaamiseen. Liian usein Suomen väitetään olevan tasa-arvon mallimaa, vaikka yhä edelleen esimerkiksi naisten työmarkkina-asema ja urakehitys ovat miehiä heikompia eikä palkkatasa-arvo toteudu. Tasa-arvoon liittyviin ongelmiin voidaan puuttua tehokkaasti vain tunnistamalla tasa-arvoon liittyvät haasteet.

Tasa-arvon pitäminen itsestäänselvyytenä estää todellisen tasa-arvon toteutumisen. STTK korostaa, että tarvitaan määrätietoista tasa-arvotyötä, konkreettisia toimia, mitattavia tavoitteita, muutoksia lainsäädäntöön sekä vaikuttamista asenteisiin.
STTK:n näkemyksen mukaan yksi merkittävimmistä tasa-arvopolitiikan välineistä on lainsäädännön kehittäminen.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

Alla on esitetty tarkempia STTK:n huomioita tavoitteista. Huomioissa on keskitytty etenkin työelämäkysymyksiin.

Tavoite 1: Tasa-arvoinen ja syrjimätön Suomi

Suomi on kaikessa toiminnassaan tasa-arvoinen ja sukupuolisyrjinnästä vapaa yhteiskunta

Tavoitetila
Sukupuolten tasa-arvo on kansallinen, eri politiikka-aloja läpileikkaava prioriteetti, jonka tilaa seurataan. Lainsäädäntö, politiikkatoimet ja palvelut tukevat sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista. Suomessa jokainen voi turvallisesti ilmaista sukupuoltaan ilman pelkoa syrjinnästä.

STTK pitää ensimmäistä tavoitetta erittäin kannatettavana. STTK kuitenkin korostaa, että tavoitteen saavuttaminen on mahdotonta ilman konkreettisia, tehokkaita ja vaikuttavia toimia. STTK:n näkemyksen mukaan tavoitteen saavuttaminen vaatii lainsäädäntömuutoksia.

STTK yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että palkkatietojen saannin ja prosessin moniportaisuus voi nostaa syrjintää epäilevän kynnystä aloittaa selvitysprosessia. Tasa-arvolakia tulisi muuttaa niin, että se estää ennalta ja mahdollistaa puuttumaan nykyistä tehokkaammin palkkasyrjintään ja perusteettomiin palkkaeroihin.

STTK:n näkemyksen mukaan perusteettomien palkkaerojen korjaamiseksi ja palkkasyrjintään puuttumiseksi tasa-arvolakia olisi muutettava niin, että työnantaja velvoitetaan antamaan henkilöstönedustajalle tämän pyynnöstä koko henkilöstön yksilöidyt palkkatiedot kaikkine palkanosineen. Lisäksi tasa-arvolakia tulisi muuttaa niin, että työnantaja velvoitettaisiin lisäämään henkilöstön palkkatietoutta.

Selonteossa on todettu, että tasa-arvosuunnitelmia ja palkkakartoituksia koskevaa sääntelyä tulisi täsmentää ja selkiyttää niin, että sukupuoleen perustuvat palkkaerot voitaisiin havaita ja niihin voitaisiin puuttua. STTK kannattaa esitettyä. Edellä todetun lisäksi STTK:n näkemyksen mukaan tasa-arvolakia tulisi muuttaa niin, että tasa-arvosuunnitelman ja palkkakartoituksen tekemisvelvoitteen rajaa lasketaan huomattavasti nykyisestä vähintään 30 henkilöstä.

Selvityksessä on todettu, että olisi arvioitava, kuinka raskaussyrjintäsuojaa voisi nykyisestään vahvistaa. STTK toteaa, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä ovat työelämän kesto-ongelmia.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

STTK:n näkemyksen mukaan ongelman kitkemiseksi palvelussuhdelainsäädäntöä tulisi täsmentää niin, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä estetään ennalta nykyistä tehokkaammin, muun muassa niin, että raskaus ja perhevapaan käyttö eivät saa vaikuttaa määräaikaisen työsuhteen jatkumiseen. Lisäksi lainsäädäntöä tulisi muuttaa niin, että vahvistettaisiin perhevapaalta palaavan henkilön oikeusturvaa.

STTK näkemyksen mukaan tilanteisiin, joissa työnantaja ei noudata lainsäädännössä työnantajalle asetettuja velvoitteita, on voitava puuttua nykyistä tehokkaammin. Lainsäädännössä on sanktioitava sellaiset tilanteet, mitkä eivät tällä hetkellä ole sanktioinnin piirissä. Lainsäädännössä määriteltyjen hyvitysten määrää on merkittävästi korotettava, jotta ne toimisivat siten kuin niiden on alun perin ollut tarkoitus toimia. Lakia valvovalla viranomaiselle on varattava riittävät toimivaltuudet ja resurssit. Viranomaiselle on varmistettava mahdollisuus hoitaa tehtäväänsä tehokkaasti.

Selvityksessä on todettu, että työelämälainsäädäntöä kehittäessä, liittyen esimerkiksi itsensä työllistämiseen, alustatalouteen, vuokratyöhön ja vaihtelevaan työaikaan, tulisi sukupuolinäkökulma ottaa huomioon. STTK pitää tätä tasa-arvonäkökulman huomioimista tärkeänä asiana. Työelämän ja työnteon muodot muuttuvat ja muutoksilla on tasa-arvovaikutuksia. On varmistettava, että työelämän muutokset eivät heikennä entisestään sukupuolten tasa-arvoa.

STTK pitää hyvänä, että selonteossa on huomioitu tasa-arvonnäkökulma myös hallinnossa ja päätöksenteossa. STTK kannattaa esitettyä tavoitetta siitä, että sukupuolten tasa-arvo asetetaan yhdeksi kansalliseksi prioriteeksi, joka läpileikkaa eri politiikka-alueet, yhteiskunnalliset uudistukset sekä säädösvalmistelun ja muut avainprosessit.

Tavoite 2: Sukupuolistuneesta väkivallasta vapaa suomi

Suomessa jokainen voi elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai väkivallan uhkaa eikä kenenkään oikeutta vapauteen ja koskemattomuuteen loukata

Tavoitetila
Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta, mukaan lukien seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä, ovat kaikissa muodoissaan vähentyneet merkittävästi eikä sukupuolistuneen väkivallan uhrina kuole tai menetä terveyttään kukaan. Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa tunnistetaan sukupuolistuneena väkivaltana ja sitä torjutaan tehokkaasti. Väkivallan uhrit saavat apua ja tekijät ohjataan tukipalveluihin.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

Yhteiskunta tarjoaa erityistä suojaa haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille henkilökohtaisen koskemattomuuden varmistamiseksi.

STTK kannattaa tavoitetta. Kaikkeen väkivaltaan ja häirintään on oltava nollatoleranssi. Väkivaltaa tulee ennaltaehkäistä ja väkivaltaan ja häirintään puuttumisen tulee olla tehokasta. Tavoite, jossa tähdätään siihen, että jokainen voi elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa edellyttää vahvaa tahtotilaa ja määrätietoisia toimia yli hallituskausien.

Väkivallasta ja häirinnästä vapaa Suomi on kannatettava tavoite. Selonteosta käy kuitenkin ilmi, ettei tavoite valitettavasti tällä hetkellä toteudu. Sukupuolistunut väkivalta on Suomessa hälyttävän yleistä, eikä tällaista väkivaltaa aina tunnisteta riittävän selkeästi sukupuolten tasa-arvoon vaikuttavaksi ongelmaksi.

Työelämän osalta selonteossa on todettu, että seksuaalista häirintää työpaikalla on kokenut lähes joka viiden nainen ja neljä prosenttia miehistä. Lisäksi selonteossa on todettu, että työssä koettu häirintä, väkivalta tai niiden uhka kohdistuu erityisesti naisiin. Fyysisen väkivallan tai sen uhan kokemukset työssä ovat lisääntyneet 2010-luvulla naisilla ja erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä opetusalalla.

Viimeisenä mainittu ilmiö on käynyt esiin myös STTK:n teettämässä Terveellinen ja turvallinen työelämä -kansalaiskyselyssä, josta ilmeni, että sosiaali- ja terveysalalla fyysisen väkivallan uhkaa oli kokenut 36 prosenttia ja fyysisen väkivallan tekoja 23 prosenttia vastaajista.[1]

STTK yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että väkivalta ja häirintä ovat työturvallisuuskysymyksiä, jotka loukkaavat työntekijän tai opiskelijan koskemattomuutta. Työssä koetulla häirinnällä ja väkivallalla voi olla merkittäviä negatiivisia seurauksia, minkä vuoksi työssä kohdattua häirintää ja väkivaltaa tulee ennaltaehkäistä nykyistä tehokkaammin. Lisäksi STTK:n näkemyksen mukaan lainsäädäntöä tulisi tarkentaa väkivallan ja häirinnän määritelmien osalta.

Selonteossa on todettu, että väkivallan ja häirinnän torjuntaa globaalilla tasolla tulee vahvistamaan Kansainvälisen työjärjestö ILOn vuonna 2019 hyväksymä väkivaltaa ja häirintää työssä koskeva yleissopimus. STTK:n näkemyksen mukaan tämä pitää paikkaansa, mutta kiinnittää huomiota siihen, ettei Suomi ole vielä ratifioinut kyseistä ILOn yleissopimusta. STTK alleviivaa, että Suomen pitäisi ratifioida kyseinen yleissopimus viivytyksettä.

Selonteossa on kiinnitetty huomiota myös digitaaliseen väkivaltaan ja häirintään. Selonteossa todetaan, että digitaalinen väkivalta ja häirintä

[1] Terveellinen ja turvallinen työelämä 2021, https://www.sttk.fi/materiaalit/36378/

Katariina Sahlberg 2.12.2022

ovat lisääntyneet ja ne kohdistuvat erityisesti nuoriin naisiin. Tämä on hälyttävä ongelma. Digitaalinen väkivalta ja häirintä näkyy enenevässä määrin myös työelämässä. STTK:n näkemyksen mukaan tällaiseen toimintaan on puututtava lainsäädännön keinoin. Työelämään liittyvä digitaalinen häirintä on erittäin vahvasti työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyvä ongelma.

Tavoite 3: Tasa-arvoisten osallistumismahdollisuuksien Suomi

Suomessa kaikilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset osallistumismahdollisuudet sekä valta vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan.

Tavoitetila
Valta yhteiskunnassa, politiikassa ja taloudessa jakautuu tasapuolisesti sukupuolten kesken. Kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Sukupuoleen perustuva syrjintä tai vihapuhe eivät rajoita kenenkään ilmaisuvapautta ja osallistumista yhteiskunnan toimintaan.

STTK kannattaa tavoitetta ja toteaa, että tavoitteen saavuttaminen vaatii aktiivista ja päämäärätietoista toimintaa. STTK yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että on tärkeä avata syitä, jotka estävät tasapuolisen edustuksen toteutumista etenkin taloudellisen päätöksenteon osalta. Lisäksi syiden avaamisen lisäksi on tärkeä pohtia ratkaisuja asian muuttamiseksi.

Tavoite 4: Taloudellisen tasa-arvon Suomi

Suomessa toteutuu sukupuolten taloudellinen tasa-arvo ja syrjimättömillä työmarkkinoilla maksetaan samaa palkkaa samanarvoisesta työstä

Tavoitetila
Keskimääräinen sukupuolten palkkaero ja elinikäinen tuloero ovat puolittuneet vuosikymmenen loppuun mennessä. Työmarkkinoille pääsy ja työmarkkina-asema eivät ole kiinni henkilön sukupuolesta ja taustasta. Vaativuudeltaan samanarvoisista töistä maksetaan työmarkkinoilla samaa palkkaa. Talouspolitiikka edistää sukupuolten tasa-arvoa.

STTK toteaa, että tavoite on kannatettava ja erittäin tärkeä.

Lainsäädäntö velvoittaa maksamaan samasta ja samanarvoisesta työstä samaa palkkaa sekä kieltää palkkasyrjinnän. Tästä huolimatta samapalkkaisuuden periaate ei toteudu käytännön työelämässä

Katariina Sahlberg 2.12.2022

asianmukaisesti. STTK:n näkemyksen mukaan tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan lainsäädännön täsmentämistä ja tiukentamista.

Sukupuolten välinen palkkaero on vuosien ja vuosikymmenten kuluessa pysynyt lähes ennallaan, eikä esimerkiksi naisten selvästi kohonnut koulutustaso ole vaikuttanut palkkatasa-arvon kehitykseen. STTK on laskenut, että nykyisellä etenemisnopeudella – jos kehitys ylipäätään etenee oikeaan suuntaan – palkkatasa-arvo tulee toteutumaan Suomessa vasta seuraavan vuosisadan vaihteessa.

Vaikka siis selonteossa asetettu tavoite on erinomainen, se ei toteudu tavoitetilassa esitetyllä nopeudella, jos ei samalla toteuteta nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia toimenpiteitä.

STTK yhtyy näkemykseen siitä, että sukupuolten välisten perusteettomien palkkaerojen taustalla on monia eri syitä ja palkkaerojen poistaminen vaatii useita samanaikaisia toimia kaikilta eri osapuolilta.

Palkkatasa-arvon edistäminen vaatii muun muassa palkka-avoimuuden edistämistä, palkkausjärjestelmien kehittämistä, tasa-arvosuunnitelmien ja palkkakartoitusten tehokasta hyödyntämistä, naisten urakehityksen tukemista, segregaation purkamista sekä perhevapaiden tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken.

Selonteossa on todettu, että sama palkka tulee maksaa saman työn lisäksi samanarvoisesta työstä. STTK yhtyy siihen, että tältä osin tulisi arvioida tasa-arvolain toimivuus sekä toteuttaa tarvittavat muutokset.

Samapalkkaisuuden periaate ei nykyisellään toimi samanarvoisten töiden arvioinnin osalta. Samanarvoisen työn määritelmä on epäselvä ja tiedon puutteen vuoksi samanarvoisten töiden palkkoja ei käytännössä vertailla. Ongelman korjaamiseksi tasa-arvolaissa tulisi määritellä, mitä tarkoitetaan samanarvoisella työllä. Laista tulisi käydä selkeästi ilmi, että tasa-arvolaki mahdollistaa palkkavertailujen tekemisen myös erilaisten töiden välillä niiden samanarvoisuuden toteamiseksi.

Selonteossa on todettu, että kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valvontaelimet ja EU:n toimielimet ovat pitäneet Suomen palkkaeron kaventamistoimien tehokkuutta riittämättömänä.
Tämän lisäksi STTK huomauttaa, että esimerkiksi ILOn asiantuntijakomitea on arvioinut, että Suomessa samanarvoisen työn käsite tulkitaan liian suppeasti.

ILOn samapalkkaisuussopimuksessa samanarvoisen työn käsite kattaa saman ja samankaltaisten työn lisäksi myös luonteeltaan aivan erilaiset

Katariina Sahlberg 2.12.2022

työt, jotka kokonaisuutena arvioiden ovat yhtä vaativia, vaikka ne eroavat toisistaan töiden edellyttämien taitojen ja vastuun sekä niihin liittyvien työolosuhteiden osalta. Suomi on ratifioinut ILOn samapalkkaisuussopimuksen.

STTK kiinnittää huomiota siihen, että ILOn asiantuntijakomitea on kehottanut Suomea selventämään samanarvoisen työn käsitettä ja varmistamaan, että vertailtavien töiden piiri ymmärretään laajasti kaikissa niissä yhteyksissä, joissa samapalkkaisuusperiaate tulee sovellettavaksi.

Kuten selvityksessä on hyvin todettu, valtion on kannettava vastuu kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanosta sekä perusoikeuksien tosiasiallisesta toteutumisesta. STTK pitää tärkeänä, että tätä selonteossa ilmaistua periaatetta noudatetaan.

STTK kiinnittää huomiota siihen, että yksi merkittävä ongelma alojen välisen samapalkkaisuustavoitteen edistämisessä on se, ettei yhteisessä käytössä ole säännöksiä eikä järjestelmää, millä samanarvoisia töitä voitaisiin verrata keskenään toisiinsa. STTK:n näkemyksen mukaan tätä asiaa tulisi jatkossa arvioida ja kehittää nykyisestä.

Selonteossa on todettu, että palkkaerojen kaventamista koko työmarkkinoilla on vaikeuttanut myös toimintaympäristön ja neuvottelujärjestelmän muutos, jossa työehdoista sopiminen on siirtynyt toimiala- ja työpaikkatasolle ilman työmakkinakeskusjärjestöjen keskitettyjen sopimusten tukea.

STTK toteaa, että tämä muuttunut toimintakenttä vaikuttaa myös kolmikantaiseen samapalkkaisuusohjelmaan ja sen vaikuttavuuteen. STTK:n näkemyksen mukaan samapalkkaisuusohjelman jatkaminen on välttämätöntä, mutta sen sisältöä ja rakennetta on kehitettävä muuttuneen työmarkkinatilanteen takia.
Ohjelman rakenne ja sisältö tulee neuvotella vastaamaan nykyistä työmarkkinajärjestelmää. Kun palkoista ei enää neuvotella työmarkkinakeskusjärjestöjen kesken, vaan liittotasolla, on ohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen kytkettävästi kiinteästi myös liitotaso. Lisäksi tuleviin samapalkkaisuusohjelman ohjelmakausiin otettavien toimenpiteiden on oltava nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia, jotta palkkatasa-arvo ja samapalkkaisuus toteutuisivat nykyistä tahtia nopeammin.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

Tavoite 5: Tasa-arvoisesti hyvinvoiva Suomi

Suomessa jokaisella on mahdollisuus hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen sukupuolesta riippumatta

Tavoitetila
Sukupuolten hyvinvointi- ja terveyserot ovat vähentyneet vuosikymmenen loppuun mennessä. Miesten välinen eriarvoistumiskehitys on taittunut. Hyvinvointi-, terveys- ja sosiaalipolitiikka vahvistavat sukupuolten tasa-arvoa. Sukupuolistuneen väkivallan kysymykset ovat osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. Sukupuolen moninaisuus on lähtökohta sosiaali- ja terveyspalveluissa.

STTK pitää tavoitetta kannatettavana. STTK pitää hyvänä, että selonteossa on tuotu esiin se, että huono-osaisuus ja syrjäytymisriski koskettavat erityisesti keski-ikäisiä työttömiä, heikossa taloudellisessa asemassa olevia ja yksinelämiä miehiä. Syrjäytyminen on yksilön kannalta merkittävä ongelma ja samalla sillä on myös yhteiskunnallisia vaikutuksia. STTK pitää hyvänä myös sitä, että selonteossa on tuotu esiin, että toimeentulovaikeudet voivat vaarantaa erityisesti ikääntyneiden ja yksinhuoltajina toimivien naisten hyvinvoinnin ja terveyden.

STTK yhtyy selonteossa esitettyyn kannanottoon siitä, että on varmistettava se, että naisenemmistöisen sosiaali- ja terveysalan henkilöstön massasiirtyminen kuntien palveluksesta ei lisäisi kuormitusta entisestään.

Selvityksessä on todettu, että koska tehtävät, ammatit ja toimialat ovat sukupuolen mukaan vahvasti eriytyneitä, myös työn fyysinen ja psykososiaalinen kuormitus voi poiketa merkittävästi sukupuolten välillä. Kokemukset työoloista ovat eriytyneet siten, että tyypillisesti naisten tekemä työ on miesten työtä useammin suorittavaa ja haittaavan kiireen kuormittamaa. Selvityksessä on todettu myös, että koronapandemia on lisännyt työoloihin liittyvää kuormitusta erityisesti naisenemmistöisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa, mikä kunnallisella hoitoalalla näkyy lisääntyneitä sairauspoissaoloina.

STTK yhtyy selonteossa todettuun ja kiinnittää huomiota siihen, että käytännössä työn psykososiaalinen kuormittavuus on työn murroksessa korostunut. Mielenterveyteen ja jaksamiseen liittyvät ongelmat eivät aiheuta vain yksilöllistä kärsimystä, vaan myös rahassa mitattavia kansantalouden ongelmia. Suomessa mielenterveyden häiriöiden kustannuksiksi on arvioitu 11 miljardia euroa vuodessa.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

STTK:n näkemyksen mukaan nykyinen työturvallisuuslaki asetuksineen ei huomioi riittävästi psykososiaalista kuormitusta, sen ennaltaehkäisyä tai yleisemmin mielenterveyspuolta. Näin ollen työturvallisuuslaissa tulisi huomioida nykyistä selvemmin psykososiaalinen kuormitus ja mielenterveys. Psykososiaalisen kuormituksen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen työturvallisuuslain keinoin edistää kaikkien työntekijöiden hyvinvointia sukupuolesta riippumatta.

Tavoite 6: Tasa-arvoisen työjaon ja koulutuksen Suomi

Hoivavastuu, koulutus ja työmarkkinat jakautuvat Suomessa tasa-arvoisesti sukupuolten kesken

Tavoitetila
Julkinen ja yksityinen hoivavastuu jakautuvat tasapuolisesti sukupuolten kesken. Toimialojen sukupuolen mukainen jakautuminen on lieventynyt, ja tasa-ammateissa työskentelevien osuus on kaksinkertaistunut vuosikymmenen loppuun mennessä. Koulutuksessa, työllisyyspolitiikassa ja työ- ja elinkeinoelämässä puretaan sukupuolen mukaista työnjakoa tavoitteellisesti. Varhaiskasvatus, opetus ja koulutus vahvistavat sukupuolten tasa-arvoa.

STTK kannattaa kuudetta tavoitetta. Selonteossa on todettu, että hoivavastuu on vahvasti sukupuolittunutta. STTK näkemyksen mukaan elokuussa 2022 voimaan tulleen perhevapaauudistuksen vaikutuksia tulee seurata ja arvioida. STTK:n näkemyksen mukaan tavoitteena tulee olla aiempaa tasa-arvoisempaan vanhemmuuteen kannustava järjestelmä. Perhevapaajärjestelmän ja muun lainsäädännön on mahdollistettava vanhemmille paremmat edellytykset yhdistää työtä ja perhe-elämää.

Lisäksi selonteossa on todettu, että työmarkkinat, ammatit ja organisaatiot ovat Suomessa vahvasti sukupuolen mukaan eriytyneitä: naiset ja miehet toimivat eri sektoreilla, eri ammateissa ja eri tehtävissä toimialojen sisällä. STTK yhtyy selonteossa esitettyyn toteamukseen siitä, että ongelma on sitkeä. Segregaatio ei näy vain työelämässä vaan myös jo koulutuksessa.

STTK:n näkemyksen mukaan segregaation lieventäminen edellyttää määrätietoista ja voimakasta panostamista asiaan. STTK:n näkemyksen mukaan tulisikin käynnistää laaja, hallinonalarajat ylittävä toimenpidekokonaisuus purkamaan työelämän segregaatiota. STTK yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että segregaation purkaminen edellyttää siihen keskittyviä pysyviä rakenteita.

Katariina Sahlberg 2.12.2022

Selonteossa on todettu, että on varmistuttava siitä, että automatisoidut järjestelmät eivät lähtökohtaisesti luo eriarvoisuutta ja vahvista sukupuolioletuksia. Koneoppimiseen perustuvat algoritmit käyttävät saatavilla olevaa dataa, joka saattaa olla vinoutunutta ja sukupuolittunutta. Tämä voi vaikuttaa siihen, millaisia päätöksiä automatisoitu järjestelmä tekee. Järjestelmiä olisikin kehitettävä nykyistä monimuotoisemmalta pohjalta. STTK yhtyy tähän näkemykseen ja korostaa, että mahdollisessa tulvaisuuden lainsäädännössä on huomioitava mahdollinen tasa-arvo- ja syrjintänäkökulma.

Tavoite 7: Tasa-arvoa kansainvälisesti edistävä Suomi

Suomi on sukupuolten tasa-arvon ja ihmisoikeuksien järjestelmällinen edistäjä kansainvälisesti

Tavoitetila
Suomi on aloitteellinen ja ajaa Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa pitkäjänteisesti ja kunnianhimoisesti naisten ja tyttöjen oikeuksia, kaikkien sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia. Suomi edistää kansainvälisten tasa-arvo- ja ihmisoikeusvelvoitteiden täytäntöönpanoa. Suomen kansainvälisessä tasa-arvopolitiikassa painotetaan seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia, sukupuolistuneen väkivallan torjumista sekä naisten tasa-arvoista taloudellista ja poliittista osallistumista. Lisäksi korostetaan haavoittuvassa asemassa olevien aseman parantamista.

Kuten myös muita tavoitetta, STTK kannattaa selonteon seitsemättä tavoitetta. STTK korostaa, että Suomen tulisi nykyistä paremmin huomioida kansainvälisten ihmisoikeussopimusten seurantaorganisaatioiden, kuten CEDAW-komitean, antamia huomautuksia. CEDAW-komitea on todennut, että kansalliset toimet sukupuolisyrjinnän poistamiseksi eivät ole kaikilta osin riittäviä. Suomen tulisi ryhtyä tehokkaisiin toimiin sukupuolisyrjinnän poistamiseksi.

STTK yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että on tärkeää, että EU:n talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaan on sisällytetty vahva sukupuolinäkökulma. STTK yhtyy myös näkemykseen siitä, että EU:n ja sen jäsenmaiden tulee sinnikkäästä jatkaa toimia, jotka lisäävät samapalkkaisuutta, tasa-arvoa työelämässä sekä hoivavastuun tasapuolista jakamista. STTK on samaa mieltä siitä, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että Suomi edistää EU:ssa tasa-arvostrategian tehokasta toimeenpanoa.

STTK:n näkemyksen mukaan sukupuolten tasa-arvo tulee saada entistä vahvemmin valtavirtaistettua kaikkeen EU:n ja muuhunkin

Katariina Sahlberg 2.12.2022

kansainväliseen toimintaan, valmisteluprosesseihin ja päätöksentekoon. Kaikkien päätösten ja talouspolitiikan sukupuolivaikutukset on arvioitava. Arviointien perusteella on tehtävä tarpeelliset korjaukset tasa-arvon edistämiseksi. Kansainvälisen toiminnan tavoitteissa on painotettava konkreettista ja vaikuttavaa tasa-arvopolitiikkaa.

Lopuksi

STTK yhtyy selonteossa esitettyyn toteamukseen siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa on sitkeitä tasa-arvo-ongelmia, jotka vaativat päämäärätietoista työtä ja sitoutumista myös jatkossa. STTK on samaa mieltä myös siitä, että tasa-arvopolitiikan tulee olla pitkäjänteistä ja vaikuttavaa, mutta myös ketterää.

Selonteon loppuosassa on todettu, että pääministeri Sanna Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa sukupuolten tasa-arvoa kunnianhimoisesti ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Lisäksi selonteossa on todettu, että hallitusohjelmassa on vaalikaudelle 2019–2023 asetettu runsaasti sukupuolten tasa-arvoa parantavia tavoitteita. STTK:n näkemyksen mukaan tämä pitää paikkaansa, mutta huomauttaa, että tosiasiassa kaikki tasa-arvoa parantavat tavoitteet eivät ole käytännössä toteutuneet.

STTK pitää erittäin valitettavana muun muassa palkka-avoimuuden edistämiseen tähtäävästä lakimuutoksesta luopumista. Tavoitteen toteutuminen olisi edistänyt palkkatasa-arvoa ja tarjonnut palkkasyrjintää kokeneelle asianmukaiset keinot perusteettomien palkkaerojen ja syrjinnän selvittämiseksi.

Lisäksi STTK pitää valitettavana, että raskaussyrjinnän ehkäisyyn tähtäävä tavoite ei edennyt toivotulla tavalla. Tavoite olisi onnistuessaan ollut merkittävä edistysaskel työelämän kesto-ongelman – eli raskaus ja perhevapaasyrjinnän – korjaamiseksi.

STTK toivoo, että muun muassa nämä edellä mainitut tasa-arvoon liittyvät lainsäädännön puutteet korjataan tulevaisuudessa.

Lisätietoja

Katariina Sahlberg, juristi
katariina.sahlberg@sttk.fi
040 564 66 39